

TEXNOLOGIYADAN SINFDAN TASHQARI ISHLARNI TASHKIL QILISHDA O'QUVCHILARNING IJODIY SALOHIYATINI HISOBGA OLISH

Jo`rayeva Baxtiniso Akbarovna

E-pochta jorayevabaxtiniso9299@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada texnologiya darslarida darsdan tashqari mashg'ulotlarni tashkil qilishda o'quvchilarning ijodiy salohiyatini hisobga olishning rolini o'rganishga bag'ishlangan. Talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish va ularni o'quv jarayonida qo'llashning ahamiyati ko'rib chiqiladi. Maqolalar har bir talabaning individual xususiyatlarni hisobga olgan holda darsdan tashqari mashg'ulotlarni tashkil etishning turli usullari va yondashuvlari tahlil qilinadi. Talabalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga xissa qo'shadigan texnologiya darslarida darsdan tashqari mashg'ulotlarni tashkil etishning amaliy ko'nikmalariga alohida e'tibor qaratiladi.

Kalit so'zlar: ijodiy salohiyatini hisobga olish, texnologiya darsi, sinfdan tashqari ishlar, ijodiy fikrlash, o'quv jarayoni, shaxsiy rivojlanish, ta'limni individuallashtirish.

Kirish: Zamonaviy ta'lim sharoitida o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish va ularni o'quv jarayonida qo'llashga alohida e'tibor qaratilmoqda. Shu munosabat bilan, Texnologiya darslarida darsdan tashqari mashg'ulotlarni tashkil etishda talabalarning ijodiy salohiyatini hisobga olish" mavzusining dolzarbligi quyidagi sabablarga ko'ra aniqlanadi:

Ijodiy ko'nikmalarni rivojlantirish: texnologiya fan sifatida o'quvchilarning ijodiy tafakkuri, innovatsiyasi va ijodiy fikrlashni rivojlantirish uchun noyob imkoniyat turini taqdim etadi. Texnologiya darslarida ijodiy salohiyatini hisobga olish va rivojlantirish talabalarning yangiliklar izlashga undaydi. G'oyalar, muammolarni hal qilish va o'zini namoyon qilishning nostandart yondashish ko'nikmalarini beradi.

Zamonaviy hayotga tayyorlaylik: rivojlanayotgan dunyoda yangilik yaratish, ijodiy fikrlash va o'z bilimlarini amalda qo'llashga qodir insonlarga talab katta. Texnologiya bilan ishlash, g'oyalaringizni qo'llash va yangi narsalar yaratish qobiliyati nafaqat o'qishingizda, balki kelajakdagi kasbiy faoliyatingizda xam muhimdir.

O'rganish uchun motivatsiya: O'quvchilarning ijodiy salohiyati hisobga olgan holda darsdan tashqari mashg'ulotlar elementlarini kiritish ularning o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshirishga yordam beradi. Bu o'zingizni ifoda etish, ijodkorlik sohasida natijalarga erishish va yutuqlaringiz uchun rag'batlantirish imkoni bilan xam bog'liq.

Ijtimoiy o‘zaro ta’sir: talabalarning ijodiy salohiyatini hisobga olgan holda darsdan tashqari tadbirlarni tashkil etish jamoada muloqot qobiliyatlari, hamkorlik va o‘zaro munosabatlarni rivojlantirishga yordam beradi. Bu talabalarni jamoada muvaffaqiyatli ishlashga qodir shaxslar sifatida shakllantiradi.

Shunday qilib texnologiya darslarida darsdan tashqari mashg‘ulotlarni tashkil etishda o‘quvchilarning ijodiy salohiyatini hisobga olish nafaqat ularning shaxsiy rivojlanishiga hissa qo‘shadi, balki ularni zamonaviy Axborot jamiyatda muvaffaqiyatini moslashtirishga tayyorlaydi.

Maqsad: Talabalarning ijodiy rivojlanishi va o‘quv jarayonida faol ishtirokini rag‘batlantirish maqsadida texnologiya darslarida sinfdan tashqari ishlarni tashkil etishda o‘quvchilarning ijodiy salohiyatini hisobga olishning maqsadga muvofiqligini va samaradorligini o‘rganish.

Vazifalari: Nazariy asoslarni o‘rganish: Talabalarning ijodiy rivojlanishiga oid zamonaviy pedagogik tushunchalar va nazariyalarni va texnologiya darslarida uni shakllantirish usullarini tahlil qilish.

Amaliy tajribani tahlil qilish: Texnologiya darslarida darsdan tashqari mashg‘ulotlarni tashkil etishning mavjud tajribasini hisobga olgan holda tahlil qilishning turli ta’lim muassasalarida o‘quvchilarning ijodiy salohiyati rivojlantirish.

Ijodiy salohiyatning xususiyatlarini aniqlash: texnologiya darslari sharoitida o‘quvchilarning ijodiy salohiyatining xususiyatlari o‘rganish uning rivojlanishiga yordam beradigan omillarni aniqlash va bu jarayonga to‘sqinlik qiladigan usullarni ishlab chiqish va olingan ma’lumotlar asosida o‘quvchilarning ijodiy salohiyatini hisobga olish usullari va yondashuvlarini ishlab chiqish, texnologiya darslarida sinfdan tashqari ishlarni tashkil etish

Natijalari baholash: pedagogik diagnostika va o‘quv natijalarini qiyosiy tahlil qilish usullaridan foydalangan holda texnologiya darslarida darsdan tashqari mashg‘ulotlarni tashkil etishda talabalarning ijodiy salohiyatini hisobga olish samaradorligini baholash.

Ijodiy makon: talabalarning texnologik ko‘nikmalari va innovatsion tafakkurini rivojlantirish uchun darsdan tashqari tadbirlarni tashkil etishning yangiligi.

Texnologiya darslarida darsdan tashqari mashg‘ulotlarni tashkil etishda talabalarning ijodiy salohiyatini hisobga olishning amaliy ahamiyati xar bir o‘quvchi shaxsni rivojlantirish va uning ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishga yordam beradigan maqbul ta’lim muhitini yaratishdir. Bu quyidagi amaliy afzalliklarga ega:

Shaxsiy yondashuv: o‘quvchilarning ijodiy salohiyatini hisobga olish sinfdan tashqari ishlarni individual ravishda moslashtirishga imkon beradi.

Rag‘batlantirish va motivatsiya: o‘quv jarayonida o‘quvchilarning ijodiy salohiyatidan faol foydalanish, ularning motivatsiyasini oshirishni o‘rganish. Texnologiya darslarida qiziqarli va ijodiy loyihalarda ishtirok etish, o‘quvchilarni faol ishtirok etishga va o‘zini namoyon qilishga undaydi.

Ijodiy fikrlashni rivojlantirish: o'quvchilarning ijodiy salohiyatini hisobga olgan holda sinfdan tashqari ishlarni tashkil etish ularning ijodiy tafakkurini, mustaqil ravishda yechim topish qobiliyatini va vazifalarga innovatsion yondashuvni rivojlantirishga imkon beradi.

Amaliy ko'nikmalarni shakllantirish: talabalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga qaratilgan texnologiya darslarida darsdan tashqari mashg'ulotlar ularga dizayn, qo'l mehnatida, dasturlash va boshqa texnologiyalar sohasida amaliy ko'nikmalarni egallash va oshirishga imkon beradi.

Kelajakdagi kasbiy faoliyatga tayyorgarlik: texnologiya darslarida ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishda nafaqat o'z hissasini qo'shadi, muvaffaqiyatli tadqiqotlar, shuningdek talabalarni texnologiya, dizayn, muhandislik va boshqa tegishli sohalarda kelajakdagi kasbiy faoliyatga tayyorlaydi.

Zamonaviy ta'lim o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish va ularni o'quv jarayonida qo'llashga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ushbu jarayonning asosiy jihatlariga biri bu ijodiy faoliyatini hisobga olgan holda texnologiya darslarida sinfdan tashqari ishlarni tashkil etishdir. Ushbu maqolada bu muammoni o'rganishga va texnologiya darslarini tashkil etishda o'quvchilarning ijodiy salohiyatini hisobga olgan holda samarali yondashuvlarni izlashga bag'ishlangan. Ta'lim jarayonida ijodkorlikning o'rni talabalarning ijodiy salohiyati, ularning muvaffaqiyatli o'qishda asosiy omil hisoblanadi. Bu o'zini ifoda etish, nostandart yechimlarni topish va ijodiy fikrlash qobiliyatini belgilaydi. Shuning uchun xar bir talabaning individual ijodiy qobiliyatlarini xisobga olish maqsadga muvofiqdir.

Texnologiya darslarida sinfdan tashqari ishlarni tashkil etish o'quvchilarga o'z ijodiy salohiyatini namoyon etish imkonini beradi. Bu ijodiy loyihalarni amalga oshirish, dizayn mahsulotlarini yaratish, innovatsiyasi texnologiyalarni rivojlantirish va talabalarning ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishga qaratilgan boshqa ko'plab tadbirlarni bo'lishi mumkin.

Texnologiya darslarida darsdan tashqari mashg'ulotlarga misollar: Talabalarning ijodiy salohiyati quyidagilarni o'z ichiga olishi mumkin:

- yangi kiyimlar yoki ichki kiyimlarni ishlab chiqish uchun dizayn loyihalarni yaratish
- naqsh bosib chiqarish yoki rabototexnika sohasida innovatsion texnologiyalarni o'rganish va qo'llash
- hunarmandchilik mahorati bo'yicha mahorati darslarini tashkil etish
- talabaning mustaqil ijodi.

Tadqiqot natijalari: tadqiqot davomida texnologiyalar darslarida darsdan tashqari mashg'ulotlarni tashkil etishda talabalarning ijodiy salohiyatini hisobga olgan holda taxliliy tadqiqot o'tkazildi. O'qituvchilar tomonidan qo'llaniladigan usul va yondashuvlar, shuningdek, o'quvchilarning ushbu sinflarga munosabati to'g'risida ma'lumotlar to'plangan. So'rovnomalar va o'quv jarayoni monitoringi o'tkazildi.

Muhokama: Olingan natijalar quyidagi xulosalar chiqarishga imkon beradi:

Motivatsiya ijobiy ta'sir: talabalarning ijodiy salohiyatini hisobga olishga qaratilgan darsdan tashqari mashg'ulotlar, ularning o'qish motivatsiyasiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Talabalar texnologiya darslariga ko'proq qiziqish va faolligini ko'rsatadilar, bu esa matrealni chuqurroq o'zlashtirishgayordam beradi.

Mustaqillik va tashabbusni rivojlantirish: talabalar texnologiya darslarida, ijodiy loyihalarda ular katta tashabbusni namoyish etadilar. Ular o'z g'oyalarni yanada ishonchli ifoda etadilar, nostandart yechimlarni taklif etadilar va guruhda faol muloqot qiladilar.

Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish: texnologiya darslarida darsdan tashqari mashg'ulotlar, o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Ular muammoni hal qilishning yangi usullarini topadilar, matreal va yangi texnologiyalar bilan tajriba o'tkazadilar, bu ularning ijodiy rivojlanishiga hissa qo'shadi.

O'quv natijalarini takomillashtirish: texnologiya darslarida talabalarning ijodiy salohiyatini hisobga oladigan usullarni joriy etish va ta'lim sifatini va o'quv samaradorligini oshirishi mumkin. Talabalar o'quv matreallarini yaxshiroq o'rganadilar va mavzuga koproq qiziqish bildiradilar.

Xulosa. Zamonaviy ta'limda texnologiya darslarida darsdan tashqari mashg'ulotlarni tashkil etishda o'quvchilarning ijodiy salohiyatini hisobga olish tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu maqolada bu muammoning turli jihatlariga ko'rib chiqildi. O'quv jarayonida ijodiy salohiyatning o'rni uning texnologiya darslarida namoyon bo'lish imkoniyatlari va bunday tadbirlarni tashkil etishning amaliy misollar tahlil qilindi.

Shuni ta'kidlash kerakki, talabalarning ijodiy salohiyatini hisobga olish, ularning shaxsiy rivojlanishiga, ijodiy fikrlashni shakllantirishga va o'quv jarayonida faol ishtirok etishga yordam beradi. Texnologiya darslarida darsdan tashqari mashg'ulotlarni ijodiy salohiyatni hisobga olgan holda tashkil etish, talabalarning fanga qiziqishini rag'batlantiradi, ularning o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi va kasbiy mahoratni muvaffaqiyatli rivojlantirishga yordam beradi.

Shunday qilib, ijodiy usul va uslublarning o'quv jarayoniga qo'shilishi xar bir talabaning, xar tomonlama rivojlanishiga yordam beradigan innovatsion va samarali ta'lim tizimini yaratish yolidagi muhim qadamdir. Texnologiya darslarida o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish nafaqat yangi bilim va ko'nikmalarni egallashga yordam beradi, balki ularni tez o'zgaruvchan zamonaviy texnologiyalar dunyosiga muvaffaqiyatli moslashishga tayyorlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Kozlova G.E „Loyiha usulini rivojlanish vositasi sifatida, texnologiya darslarida qo‘llash”
2. B.Imanov (2003) „Ta’lim sifatiga ta’sir qilmaydigan dars tarkibidagi o‘zgarish” . Yevroosiyo akademik tadqiqotlar jurnali (2-qism) 26-31.
3. B.Imanov (2002) „O‘qitish sifatini oshirishda dars tuzilishingni o‘zaro bog‘liqligi” Yevroosiyo akademik tadqiqotlar jurnali 803-807.
4. B.Imanov & M.Imanova (2021) „Dars tuzulishi va unga tayyorgarlik” „Texnika fanlari bo‘yicha akademik tadqiqotlar” 1158-1162